

Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen valtakunnallinen suunnitelma 2024 - 2027

27.3.2024

Sisältö

1	Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen suunnitelman säädösperusta	2
2	Suunnitelman strategiset tavoitteet	4
3	Tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteys julkisen talouden suunnitelmaan	16

4 Suunnitelman seuranta, arviointi ja tarkistaminen18

1 Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen suunnitelman säädösperusta

Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen suunnitelma perustuu valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annettuun lakiin (728/2021), joka tuli voimaan vuoden 2022 alussa. Tämä suunnitelma on järjestyksessä toinen lain perusteella vahvistettava suunnitelma.

Lain 2 §:n mukaan valtion palveluiden saatavuus tulee järjestää sekä yksiköt ja toiminnot sijoittaa siten, että koko maan kattavasti valtion tehtävät hoidetaan tuloksellisesti ja palvelun saatavuus vastaa eri asiointin keinoja käyttäen eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen perusoikeudet turvaavalla tavalla. Lisäksi valtion palveluiden saatavuutta ja yksiköiden ja toimintojen sijoittamista koskevien päätösten ja suunnitelmien tulee vahvistaa elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana maan eri osissa.

Lain 3 §:n mukaan valtioneuvosto laatii toimikautensa ajaksi suunnitelman edellä mainittujen 2 §:ssä säädettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelma sisältää valtionhallinnon yhteisiä tai hallinnonalakohtaisia strategisen tason linjauksia yksiköiden ja toimintojen sijoittamiselle sekä strategisia kehittämistavoitteita palveluiden saatavuudelle ja toiminnan tuloksellisuudelle.

Tässä suunnitelmassa asetetaan valtion hallinnolle yhteisiä valtion palveluiden saatavuuden järjestämiseen sekä yksiköiden ja toimintojen sijoittamiseen liittyviä strategisen tason tavoitteita (osio 2), jotka osaltaan täydentävät muualla, esimerkiksi valtion talousarviossa, valtion viranomaisille asetettuja tulostavoitteita. Suunnitelma perustuu kokonaiskuvalle valtion palveluiden tarpeen ja saatavuuden sekä yksiköiden

ja toimintojen sijoittumisen tilasta hallituskauden lähtötilanteesta. Kokonaiskuvasta on laadittu erillinen muistio liitteineen.

Lain mukaan suunnitelma sovitetaan yhteen julkisen talouden suunnitelman kanssa. Suunnitelmassa huomioidaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjaukset, kuten valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeutustarve. Suunnitelman osiossa 3 tarkastellaan suunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteyttä julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2024 - 2027.

Valtioneuvosto seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista ja tarkistaa suunnitelman tarvittaessa. Tarkemmat menettelyt kuvataan osiossa 4.

Lakia ei 1 §:n mukaan sovelleta eduskuntaan ja eduskunnan alaisiin virastoihin, tasavallan presidentin kansliaan, tuomioistuimiin ja valitusasioita käsittelemään perustettuihin lautakuntiin, Suomen ulkomaanedustustoihin, julkisoikeudellisiin laitoksiin, säätiöihin ja muihin julkisoikeudellisiin rahastoihin, valtion omistamiin osakeyhtiöihin tai valtion talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin. Sen 3 ja 5 §:ää ei sovelleta valtion liikelaitoksiin. Lain (eikä aiemmin voimassa olleen alueellistamislainsäädännön¹) ei katsota myöskään koskevan yliopistoja ja korkeakouluja. Näin ollen suunnitelmakaan ei koske lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä valtion toimijoita.

¹ Laki valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta (363/2002) on kumottu lailla valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista.

2 Suunnitelman strategiset tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi siirtyy asteittain digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen viranomaisasiointikanavana. Valtiovarainministeriön vuonna 2021 Taloustutkimuksella teettämän tutkimuksen mukaan sähköinen asiointi on kansalaisten mielestä mieluisin tapa hoitaa viranomaisasiointia. Sitä seuraavat puhelinpalvelut ja käyntiasiointi.² Suomalaisten digitaalisen asiointin valmiudet ovat kokonaisuutena arvioiden erinomaisella tasolla. Viranomaisten ja kansalaisten vuorovaikutus verkossa onkin jo erittäin laajaa. Suomella on hyvät edellytykset saada 100 prosenttia keskeisistä julkisista kansalaispalveluista saataville verkossa ja saavuttaa tämä EU:n vuodelle 2030 asetettu digitaalisen vuosikymmenen tavoite edellä aikataulusta.

Valtion palvelut toteutetaan monikanavaisesti. Hallitusohjelman mukaan palveluiden saatavuutta kehitetään erilaisten käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden ja väestön perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen varmistuen. Hallitus kiinnittää huomiota palveluiden saavutettavuuteen, esteettömyyteen ja selkokielisyyteen. Hallitus varmistaa digitaalisten palveluiden ja laitteiden lisääntyessä palveluiden saatavuuden ja riittävän tuen myös heille, joille digitaalisten ratkaisujen käyttäminen on vaikeampaa. Lähtökohtana on, että suunnitelman toimeenpanossa huomioidaan yhdenvertaisuus, kielelliset oikeudet ja muut perusoikeudet.

Valtion viranomaisten toimipaikkaverkkoja tiivistetään ja toimipaikkoja pyritään jakamaan valtion viranomaisten kesken sekä kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan 6.2.2024 tekemän päätöksen mukaan hallitus sitoutuu siihen, että virastojen alueellisiin toimipaikkaverkostoihin voidaan valmistella muutoksia tuottavuusohjelman säästötavoitteeseen ja kustannustason nousuun vastaamiseksi. Valtion toimitilastrategian³ mukaisesti valtion käyntiasiakaspalvelu ja toimistotilat kootaan kuluvan vuosikymmenen aikana pääsääntöisesti eri viranomaisten yhteisiin työympäristöihin.

Valtionhallinnon ketteryys turvataan vähentämällä toimipaikkoja koskevaa sääntelyä ja lisäämällä ohjaavan ministeriön ja virastojen mahdollisuuksia päättää toimipaikoista palvelujen kysynnän mukaan.

² [Kysely julkisen hallinnon asiointipalveluista](#). Tutkimusraportti 2021.

³ [Valtioneuvoston periaatepäätös valtion toimitilastrategiaksi](#), 16.12.2021

Alueiden elinvoimaa, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työntajana vahvistetaan koko maassa helposti saatavilla olevilla valtion monikanavaisilla palveluilla, joita tuetaan paikkariippumattomasti.

Valtion yhteiset palveluiden saatavuuden tavoitteet

Suomen digitalisaatiokehityksen suuntaamiseksi ja johtamiseksi on laadittu Suomen digitaalinen kompassi, jonka valtioneuvosto antoi selontekona eduskunnalle vuoden 2022 lopulla (VNS 10/2022 vp) ja jonka eduskunta hyväksyi vuoden 2023 alussa. Suomen digikompassi perustuu EU:n digitaaliseen kompassiin ja sitä koskevaan ohjelmaehdotukseen ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”.

Digikompassissa on asetettu tavoitteita, niiden avaintuloksia sekä onnistumisen mittareita neljälle osa-alueelle: osaaminen, infrastruktuurit, yritykset ja julkinen hallinto. Lisäksi yhteisenä tavoitteena on digitalisaation poikkihallinnollinen johtaminen. Digikompassin julkisen hallinnon digitalisaation tavoitteita ovat:

1. Merkittävä osa julkisista palveluista on digitalisoitu tai automatisoitu ihmiskeskeisesti.
 - Tämän tavoitteen avaintuloksena keskeiset kansalaisten, yritysten ja muiden organisaatioiden julkishallinnon palvelut on digitalisoitu, automaatio on lisännyt prosessien tuottavuutta ja digipalvelut ovat oletusarvoisesti ensisijainen tapa asiointiin. Tuloksena myös esimerkiksi yrityksiltä kerättävä tai niille toimitettava tieto on 90-prosenttisesti digitaalisessa, rakenteisessa muodossa ja noudattaa olemassa olevia eurooppalaisia standardeja.
2. Yhteentoimivat digitaaliset julkiset palvelut mahdollistavat sujuvan asioinnin kansalaisille, yrityksille ja organisaatioille myös kansainvälisesti.
 - Tämän tavoitteen avaintuloksena on mm. se, että suomalaiset henkilöt ja yritykset voivat sujuvasti asioida digitaalisesti myös maan rajat ylittäen ja että julkisen hallinnon digitalisaatiota rakennetaan sektorirajat ja hallinnon tasot ylittäen.
3. Julkiset palvelut tuotetaan kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti.
 - Tämän tavoitteen avaintuloksena on mm. se, että julkisille digipalveluille on asetettu riskiperustaisesti digiturvavaatimukset ja niiden toteutumista

arvioidaan ja valvotaan jatkuvasti ja että tuloksena valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien digitaalinen turvallisuus on parantunut.

Digikompassin toimeenpanosuunnitelma päivitetään vuosittain ja investoinneista päätetään osana talousarvioprosessia.

Edellä esitellyn kansallisen digikompassin tavoitteet ja mittarit koskevat koko julkishallintoa. Tässä suunnitelmassa linjataan valtionhallinnon palvelujen saatavuutta koskevista tavoitteista. Tähän kirjatut tavoitteet ja mittarit ovat kuitenkin yhteneviä digikompassin tavoitteiden kanssa, ja valtionhallinto toteuttaa niitä omalta osaltaan. On huomattava, että kaikkien tavoitteiden osalta erottelua valtion palveluiden ja koko julkishallinnon palveluiden välillä on vaikea tehdä. Valtion yhteiset palveluiden saatavuuden tavoitteet, avaintulokset ja mittarit on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Valtion yhteiset palveluiden saatavuuden tavoitteet, avaintulokset ja mittarit.

Tavoite	Avaintulokset	Mittarit
Valtionhallinnon palveluita annetaan monikanavaisesti ensisijaisena palvelukanavana kattavat ja helppokäyttöiset digitaaliset palvelut, joita käyntiasiointi ja puhelinasiointi täydentävät.	Kun automaatio ja digitaalisen asiointin mahdollisuudet ja määrä lisääntyvät, käyntiasiointin tarve valtion ja koko julkishallinnon palveluissa vähenee ja digitaalisista palveluista tulee ensisijainen palvelukanava.	Julkishallinnon digipalveluiden käyttöaste (Tilastokeskus) Valtion palvelujen käyntiasiointin määrän kehitys (Valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistaminen 2020-luvulla -hankkeessa toistettava käyntiasiointin määrän tutkimus)

Tavoite	Avaintulokset	Mittarit
<p>Valtionhallinto toimittaa viranomaisviestit ja tiedoksiannot ensisijaisesti digitaalisesti niille kansalaisille, joille digiviestintä on mahdollista. Kansalaisten ajasta ja paikasta riippumattomat asiointimahdollisuudet lisääntyvät, hallinnon tuottavuus kasvaa ja hiilijalanjälki pienenee. Samalla huolehditaan siitä, että vaihtoehtoisia viestintäkanavia on tarjolla heille, jotka eivät pysty käyttämään digipalveluita.</p>	<p>Suomi.fi-viestit-palvelua käyttävien valtion (ja koko julkishallinnon) organisaatioiden ja kansalaisten määrä kasvaa lähivuosina merkittävästi (a ja b):</p>	
	<p>a) Vuoden 2026 lopulla digitaalisia viranomaisviestejä käyttää n. 4 miljoonaa kansalaista nykyisen 1,2 miljoonan sijaan.</p>	<p>Suomi.fi-viestit-palvelun käyttöön ottaneiden kansalaisten määrä. (DVV:n tilastot Suomi.fi-viestien käytöstä)</p>
	<p>b) Suomi.fi-viestit-palvelua käyttävien valtion organisaatioiden määrä nousee vuoden</p>	<p>Suomi.fi-viestit-palvelua käyttävien valtion organisaatioiden</p>

Tavoite	Avaintulokset	Mittarit
	2023 tasosta noin puolella vuoteen 2028 mennessä.	määrä. (DVV:n tilastot Suomi.fi-viestien käytöstä)
	c) Vuonna 2026 saavutetaan vuositasolla noin 36 miljoonan euron säästöt valtionhallinnolle ja Kansaneläkelaitokselle, kun Digi ensin – periaatteen toimeenpaneva lainsäädäntö on voimassa ja kun valtionhallinnon kansalaisille lähettämät paperikirjeet korvautuvat pääosin digitaalisilla Suomi.fi-viesteillä.	Saavutetut säästöt euroina. (Valtiokonttorin keskuskirjanpidon liikekirjanpidon tilitiedot, Kansaneläkelaitoksen tilinpäätös)
Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien digitaalinen turvallisuus on parantunut.	Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien digitaalinen turvallisuus paranee.	Digiturvan kokonaiskuvapalvelun indeksimittari (DVV:n tarjoama palvelu) NCSI (National cybercesurity index), kansainvälinen yhteiskunnan kyberturvallisuuden indeksi (e-Governance)

Tavoite	Avaintulokset	Mittarit
Tunnistetaan ja puretaan digitalisaation esteitä, esimerkiksi digitalisaatiota vaikeuttavia säädöksiä.	Digitalisaation esteiden määrä on vähentynyt.	Academy –säätiön palvelu) Määrällinen ja laadullinen arvio kokonaistilanteesta

Valtion yhteiset toimintojen sijoittamisen tavoitteet

Valtion palveluverkkoa muodostettaessa huomioidaan digitaalisen asioinnin lisääntymisen myötä vähenevät käyntiasiointimäärät. Käyntiasiointia tarvitaan edelleen, jotta palvelut voidaan turvata myös niille, jotka eivät kykene tai halua käyttää sähköisiä palveluita eivätkä puhelinpalveluita. Palvelut toteutetaan tuottavasti ja tuloksellisesti ja tiiviissä valtion ja muun julkisen hallinnon yhteistyössä. Rakentamalla palveluntuottajien yhteisiä palvelupisteitä on mahdollista turvata palveluiden saatavuutta ja parantaa palvelutasoa sekä saavuttaa kustannussäästöjä.

Valtiovarainministeriö on suositellut, että valtion yksiköiden ja toimintojen maantieteellisestä sijoittamisesta ei säädettäisi virastoa koskevassa laissa tai asetuksessa⁴. Erityisesti käyntiasiointipalvelua tarjoavien asiointipaikkojen sijainnista säättäminen vaikeuttaa julkisen hallinnon yhteistyöjärjestelyitä ja saattaa heikentää sekä viraston tuottavuutta että palvelutasoa. Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain (728/2021) mukaan valtion viraston sijoittamispäätöksen tekee asianomainen ministeriö, ellei muualla laissa toisin säädetä. Virastoja koskevia lakeja valmisteltaessa tulisi harkita valtuutussäännöstä, jonka mukaan viraston yksiköiden tai joidenkin yksiköiden sijoittaminen jätetään työjärjestyksellä määrättäväksi.

Valtion virastojen alueellisia toimipaikkaverkostoja uudelleenarvioidaan ja tiivistetään hakemalla yhteisiä ratkaisuja valtion viranomaisten kesken ja yhteistyössä kuntien sekä hyvinvointialueiden kanssa tuottavuusohjelman säästötavoitteeseen ja kustannustason nousuun vastaamiseksi. Samalla paikkakunnalla toimivat valtion viranomaiset ja muut julkishallinnon toimijat voivat esimerkiksi jakaa toimitiloja tai käyttää toimitiloja vuorotellen kustannusten hillitsemiseksi.

Suunnittelukaudella edistetään yhteisen, palvelutarpeeseen perustuvan valtionhallinnon asiakaspalveluverkon valmistumista vuoteen 2030 mennessä valtiovarainministeriön johtaman Valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistaminen 2020-luvun hankkeen (jäljempänä *palvelu- ja toimitilaverkkohanke*) tavoitteiden mukaisesti. Tiloihin toteutetaan yhteiset ja mahdollisimman yhdenmukaiset varautumisratkaisut. Kattavalla valtakunnallisella varmennettujen työtilojen verkostolla

⁴ Valtionhallinnon toimintojen järjestämisessä noudatettavat periaatteet – valtion virastot VM suositus 1.12.2021, VN/11537/2021

saadaan toimintavarmuutta ja -kykyä kokonaisvaltaisesti. Valtio edistää palveluiden tarjoamista yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen (Kela), kuntien ja soveltuvin osin hyvinvointialueiden kanssa. Kelan, kuntien ja hyvinvointialueiden osallistumista yhteisiin palvelupisteisiin seurataan suunnitelman toteutumisen seurannan yhteydessä.

Osana uudistusta valtion viranomaisten käyntiasiointipalveluja kehitetään niin, että asiakkaalla on mahdollisuus ottaa yhteisistä palvelupisteistä yhteys viranomaiseen etäpalvelun avulla ja asioida myös etäpalvelun välityksellä. Etäpalveluratkaisu mahdollistaa uutena palvelukanavana palveluiden saamisen paikkakunnilla, joissa ei tällä hetkellä tarjota valtion palveluja tai joissa palveluja on tarjolla vain rajoitetusti. Uudistuksen myötä asiakkaalla on myös mahdollisuus saada useamman viranomaisen palveluja samasta palvelupisteestä. Palveluvalikoima tulee tätä kautta laajenemaan ja yhtenäistymään eri puolella Suomea. Tulevaisuudessa etäpalvelu voitaisiin laajentaa kaikille tarjottavaksi kotoa käsin käytettäväksi etäpalveluksi. Viranomaisten näkökulmasta etäpalvelun käyttöönotto mahdollistaa sen, että omaa henkilöstöä ei tarvitse sijoittaa fyysisesti jokaiseen palvelupisteeseen. Yhteisten palvelupisteiden sijoittaminen suunnitellaan alueellisesti soveltaen kahta kriteeriä: tunnin asiointietäisyys⁵ ja riittävä väestöpohja. Laajan väestöpohjan maakunnissa, harvaan asutuissa maakunnissa sekä maakunnissa, joissa on saaristoalueita, kriteereitä voidaan tarvittaessa painottaa eri tavalla tai ottaa käyttöön uusia lisämäärittelytekijöitä, jotta voidaan varmistaa, että valtion tehtävät hoidetaan koko maassa tuloksellisesti ja palvelun saatavuus vastaa eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen perusoikeudet turvaavalla tavalla. Yhteisten palvelupisteiden verkostoa voidaan tarvittaessa täydentää muilla palveluratkaisuilla, kuten pienemmillä etäpalvelupisteillä tai liikkuvilla palvelupisteillä. Etäpalvelupisteitä ja liikkuvia palveluja kehitetään ja edistetään yhdessä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa poikkihallinnollisesti ja tarvittaessa sektorirajat (julkinen, yksityinen, kolmas) ylittäen.

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkohankkeen kehittämistyössä huolehditaan palvelun saamisesta molemmilla kansalliskielillä ja kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan parantamalla asiakaspalveluhenkilöstön osaamista, varmistamalla kielitaitoisen henkilökunnan saatavuus ja hyödyntäen etäpalveluratkaisua sekä etätulkkauksmahdollisuutta. Palveluiden saatavuuden järjestämisessä otetaan huomioon kansalliskielistrategian linjaukset.

⁵ Asiointietäisyys on laskettu nykyisen tieverkoston mukaan. Asiointietäisyyskriteerin määrittäminen ja seuraaminen joukkoliikenteen aikataulujen mukaan on haastavaa aikatauluissa tapahtuvien muutosten takia. Maakunnittain tehtävässä alueellisessa suunnittelussa huomioidaan kuitenkin alueellisen joukkoliikenteen nykytilanne.

Palvelu- ja toimitilaverkkohankkeen yhteydessä kootaan myös valtion toimistotiloja yhteisiin työympäristöihin. Näin pystytään vähentämään valtion toimistotilojen määrää ja saamaan kustannussäästöjä. Samalla parannetaan myös edellytyksiä poikkihallinnollisen yhteistyön tekemiselle. Valtion toimitilastrategian⁶ mukaan toimistotilojen keskimääräinen tilatehokkuustavoite on 10 neliometriä henkilötyövuotta kohti vuonna 2030. Käytännössä tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että yhteisten työympäristöjen tilatehokkuusmitoitus on alle keskimääräisen tavoitteen, koska yhteiset työympäristöt ovat puhtaasti toimisto- ja asiakaspalvelutilaa ja etätöitä voidaan hyödyntää laajasti. Valtion käyntiasioinnin ja toimistotilojen kokoamisella yhteisiin työympäristöihin tavoitellaan 50 miljoonan euron vuosittaisia säästöjä vuoteen 2030 mennessä.

Valtion palvelu- ja toimitilaverkkohankkeen tavoitteiden mukaisia yhteisiä työympäristöjä on jo valmistunut vuonna 2023 tai valmistumassa kevään 2024 aikana Joensuuhun, Lahteen, Lappeenrantaan, Poriin ja Kouvolaan. Vuoteen 2027 mennessä ollaan ottamassa tämän hetkisen arvion mukaan käyttöön vaihteittain yhteisiä työympäristöjä myös Turussa, Jyväskylässä, Rovaniemellä, Kuopiossa, Iisalmessa, Helsingissä, Tampereella, Järvenpäässä, Mikkelissä ja Seinäjoella. Maakuntien keskustaupunkien ulkopuolelle yhteisiä palvelupisteitä alkaa rakentua vuodesta 2025 alkaen, kun osana palvelu- ja toimitilaverkkohanketta valmisteltava uusi valtakunnallinen yhteinen etä- ja –tulkkauspalveluratkaisu otetaan käyttöön.

Taulukko 2. Valtion yhteiset toimintojen sijoittamisen tavoitteet, avaintulokset ja mittarit

Tavoite 2027	Avaintulokset	Mittarit
Virastot tarkastelevat tuottavuusohjelman toimeenpanon yhteydessä toimipisteverkkoaan ja ryhtyvät tuottavuutta edistäviin	Valtion viranomaisten yhteisten ja jaettujen toimipisteiden määrä on lisääntynyt Monipaikkaisten viranomaisten laajat	Eri toimijoiden yhteisten ja jaettujen toimipisteiden määrän muutos Viranomaisten omien toimipisteiden määrän muutos

⁶ Valtioneuvoston periaatepäätös valtion toimitilastrategiaksi, 16.12.2021.

Tavoite 2027	Avaintulokset	Mittarit
<p>toimenpiteisiin. Tarkastelussa otetaan huomioon asiakastarpeet, toimipisteen henkilöstömäärä ja mahdollisuudet tehdä toiminnan järjestämisessä yhteistyötä muiden valtion viranomaisten, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa.</p>	<p>virastoverkostot ovat tiivistyneet.</p>	
<p>Valtion käyntiasiointi on koottu yhteisiin palvelupisteisiin vuoteen 2030 mennessä siten, että väestöllä on pääsääntöisesti enintään tunnin etäisyys yhteisiin palvelupisteisiin tieverkkoa pitkin. Asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut digitaalisesti sijainnista riippumatta yhdenvertaisesti koko maassa. Vuoteen 2027 mennessä</p>	<p>Tavoitteen mukaiset alueelliset suunnitelmat on laadittu kaikissa maakunnissa ja uudistuksen toimeenpano on käynnissä koko Suomessa.</p>	<p>Valmistuneiden alueellisten suunnitelmien kappalemäärä</p> <p>Arvio suunnitelmien sisällöstä suhteessa tavoitteeseen. Arvio valmistuneiden ja käynnissä olevien toimitilahankkeiden toteutumisesta alueellisten suunnitelmien mukaisesti.</p> <p>Alueellisten suunnitelmien mukainen väestön asiointietäisyys suunniteltuihin yhteisiin palvelupisteisiin tieverkkoa pitkin minuutteina.</p> <p>Perustettujen ja suunnitteluvaiheessa olevien yhteisten työympäristöjen määrä ja arvio siitä, miten ne</p>

Tavoite 2027	Avaintulokset	Mittarit
siirtyminen on edennyt tavoitteen mukaan.		noudattavat alueellisia suunnitelmia Kevyempien palveluratkaisujen (esim. etäpalvelupisteiden) kappalemäärä
	Asiakaskokemus yhteisistä palvelupisteistä saatavasta palvelusta on hyvällä tasolla.	Yhteisten palvelupisteiden asiakastytyväisyystutkimukset
Yhteisissä palvelupisteissä tarjotaan mahdollisimman laajasti myös Kelan, kuntien ja soveltuvia hyvinvointialueiden palveluja.	Yhteisissä palvelupisteissä tarjotaan Kelan, kuntien ja hyvinvointialueiden palveluita.	Yhteisten palvelupisteiden kappalemäärä, joissa on tarjolla Kelan, kuntien ja hyvinvointialueiden palveluita.
Valtion toimistotiloja on koottu yhteisiin työympäristöihin toimitilastrategian mukaisesti.	Valtion toimistotilojen keskimääräinen tilatehokkuus on parantunut.	Valtion toimistotilojen keskimääräinen tilatehokkuus neliömetreinä henkilötyövuotta kohti
	Taloudellisten säästöjen (ml. toimitilat ja	Yhteisillä työympäristöillä saavutetut säästöt euroina

Tavoite 2027	Avaintulokset	Mittarit
	käyntiasiakaspalvelun kokoaminen) saamisessa on edistytty siten, että 50 miljoonan euron vuosittaisen säästötavoitteen saavuttaminen on todennäköistä vuonna 2030.	
Vähennetään valtion toimipaikkojen sijoittamista koskevaa sääntelyä joustavan asiakaspalvelun ja toimitilaverkon ketteryyden lisäämiseksi.	Toimipaikkojen sijaintia koskevat velvoittavat säännökset lain ja asetuksen tasolla ovat vähentyneet.	Toimipaikkojen sijaintia koskevien velvoittavien lakien ja asetusten lukumäärä

Valtion lupa- ja ohjaustehtävistä vastaava virasto ja elinvoimakeskukset sekä muut palvelujen saatavuuteen ja toimintojen sijoittamiseen vaikuttavat rakenne- ja organisaatiomuutokset

Hallitusohjelman mukaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät kootaan uuteen perustettavaan monialaiseen valtion virastoon, johon yhdistetään Valvira, aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten ympäristö ja luonnonvarat –vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Viraston alueellinen läsnäolo ja toimintakyky turvataan hyvinvointialueiden yhteistoiminta-alueisiin perustuen. Virastolla voi kuitenkin olla tätä laajempi toimipisteverkosto.

ELY-keskusten pohjalta järjestetään monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmillemme alueille elinvoimakeskuksiin. Elinvoimakeskusten palveluiden saatavuus ja toimintojen sijoittuminen edistävät alueiden elinvoimaa asiakaslähtöisesti, digitalisaatiota hyödyntäen ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten kolmen vastuualueen ELY-keskusten pohjalta mahdollistaen tarvittaessa korkeamman toimipistemäärän. Elinvoimakeskusten määrää voidaan kasvattaa enintään yhdellä elinvoimakeskuksella palveluiden turvaamiseksi molemmilla kansalliskielillä. Uudistuksissa otetaan huomioon, mitä perustuslakivaliokunta on lausunut kielellisten oikeuksien vaikutuksesta hallinnollisesti toimivaan aluejakoon.⁷

Uudistuksessa perustettavat uudet virastot, lupa- ja valvontavirasto sekä elinvoimakeskukset, jatkavat edeltäjävirastojensa työtä osallistumalla valtion yhteiseen palvelu- ja toimitilaverkkohankeeseen.

Oikeusministeriön toimialalla yhdyskuntaseuraamustoimistot, oikeusapu- ja edunvalvontapiirit (vuoden 2025 alusta Oikeuspalveluvirasto) sekä Ulosottolaitos siirtyvät vaiheittain vuoteen 2030 mennessä valtion yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja valtion yhteisiin toimistotiloihin. Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkosto uudelleenarvioidaan vuonna 2024 ottaen huomioon valtion palvelu- ja toimitilaverkkohanke. Syyttäjälaitoksen toimipaikkaverkosto uudelleenarvioidaan.

Sisäministeriön hallinnonalalla on käynnissä poliisin toimintalähtöinen verkostotarkastelu -hanke, jossa perusajatuksena on edistää poliisin toiminnan vaikuttavuutta ja hillitä kustannusten nousua luomalla uusia malleja, joiden avulla poliisin kyvykkyyttä voidaan sijoittaa tulevaisuuden kysynnän mukaisesti. Kehittämistyön lähtökohtana on, että poliisin palvelut paranevat, eivät heikkene. Poliisin tulevaisuuden kysyntätarpeet perustuvat laskennallisiin arvioihin, joiden pohjana ovat tilastot kustakin toiminnosta. Nämä arviot rakennetaan yhdistämällä tiedot väestöennusteisiin ja asiantuntijoiden arvioihin muutostekijöistä. Poliisin palvelujen kysyntään tulevaisuudessa vaikuttavat myös esimerkiksi lakimuutokset, teknologinen kehitys ja sosiaalipoliittiset ilmiöt.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla Sivistyshallinto 2023 –hankkeessa tiivistetään virastorakennetta (vähennetään virastojen lukumäärää yhdistämällä virastoja), vahvistetaan tietopohjaa, keskitetään tietohallinnon järjestelmiä ja digitalisoidaan palveluja. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on nykyisin 11

⁷ PeVL 21/2009 vp

virastoa. Jatkossa sivistyshallinto muodostuu ministeriön lisäksi viidestä virastosta. Sivistyshallinnon uudistus tukee osaltaan myös valtion tuottavuusohjelman toteuttamista, vaikka sen toimet valmistellaankin uudistuksesta erillisinä. Sivistyshallintouudistuksessa toimipaikkamuutoksia voi tapahtua, mutta niistä ei ole vielä linjattu. Palvelujen saatavuus turvataan pääsääntöisesti digitaalisin palveluin.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialalla maanmittauslaitoksen toimipaikkaverkosto uudelleenarvioidaan vuonna 2024 ottaen huomioon valtion palvelu- ja toimitilaverkkohanke. Luonnonvarakeskus sopeuttaa toimitilakustannuksensa vähentämällä toimipaikkojaan ja supistamalla toimintaansa joissakin toimipaikoissaan.

3 Tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteys julkisen talouden suunnitelmaan

Valtioneuvosto asettaa julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevan keskipitkän aikavälin tavoitteen Euroopan unionin talous- ja rahaliittoa koskevan sopimuksen mukaisesti. Valtioneuvosto ryhtyy tarpeellisiksi katsomiinsa julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimenpiteisiin, jos julkisen talouden rakenteellisessa rahoitusasemassa sen arvion mukaan on keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista vaarantava merkittävä poikkeama.⁸

Valtioneuvosto on laatinut julkisen talouden suunnitelman vaalikaudeksi.⁹ Julkisen talouden suunnitelmaa tarkistetaan lain mukaan vuosittain seuraavaksi neljäksi vuodeksi huhtikuun loppuun mennessä.¹⁰

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa korjaavana toimenpiteenä valtionhallinnon tuottavuusohjelman, joka tukee hallituksen julkisen talouden kestävyystavoitetta. Tuottavuusohjelmaa on valmisteltu syksystä 2023 alkaen. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt ohjelman toimeenpanon periaatteita.

Pääpaino tuottavuusohjelmien toimeenpanossa on hallinnonalojen omissa toimenpiteissä. Hallinnonalakohtaiset ehdotukset tuottavuusohjelman sisällöistä ja säästöjen kohdentamisesta eri momenteille sisällytetään ministeriöiden ehdotuksiin vuosien 2025 – 2028 julkisen talouden suunnitelmaksi Hallinnonalakohtaiset toimenpideohjelmat liitetään osaksi vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluprosessia.

⁸ Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012) 1 – 3 §

⁹ Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024 – 2027, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:64

¹⁰ Valtioneuvoston asetus julkisen talouden suunnitelmasta (VNA 120/2014) 2 §

Toimenpiteet tähtäävät yhteensä 90 miljoonan euron säästöön vuonna 2025, 134 miljoonaan vuonna 2026 ja 243 miljoonaan vuodesta 2027 alkaen. Suurin osa säästöistä syntyy toimenpiteillä, jotka hallinnonalat määrittelevät omissa tuottavuusohjelmissaan. Tuottavuutta lisääviä investointeja voidaan rahoittaa keskitetyllä tuottavuusmomentin määrärahalla. Rahoitusta tuottavuuden edistämiseksi on käytettävissä noin 50 miljoonaa euroa vuosille 2024–2026.

Keskitetysti säästöjä toteutetaan rakenteellisilla uudistuksilla: viranomaisviestintä on jatkossa ensisijaisesti digitaalista, ja tilaohjelma tehostaa julkisen sektorin tilojen käyttöä. Hallitusohjelman mukaan digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen ovat yksi tärkeimmistä keinoista parantaa julkisten palveluiden laatua, tehokkuutta ja saatavuutta. Suomi siirtyy asteittain digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen viranomaisasiointikanavana. ICT- ja digitalisaatiohankkeissa lähtökohtana on toimintatapojen uudistaminen siten, että hankkeet ovat aidosti investointeja ja tuottavuus kasvaa. Tuottavuutta parannetaan hyödyntämällä aiempaa vahvemmin yhteisiä palveluja, valmisohjelmistoja, investointien jaksotusta ja arvioimalla niiden tuottavuutta hankkeiden etenemisen aikana. Lisäksi sitoudutaan siihen, että ICT- ja digitalisaatiohankkeiden kustannus–hyötyanalyysin painoarvoa kasvatetaan, kun hankkeista päätetään. Tuottavuusohjelman toimeenpanossa varmistetaan palveluiden kattava saatavuus. Toimintatapojen muutoksista aiheutuvia henkilöstövaikutuksia pyritään toteuttamaan luonnollista eläkepoistumaa ja muuta luonnollista siirtymää hyödyntäen. Vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvää keskitettyä tuottavuusmäärärahaa hyödynnetään valmistelun vauhdittamiseksi ja hyvien käytäntöjen levittämiseksi virastojen toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen.

Valtiovarainministeriön ehdotus vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmaksi julkaistiin 29.2.2024. Ehdotukseen sisältyvät tuottavuusohjelman vaikutukset.

Hallitus neuvottelee julkisen talouden suunnitelmasta huhtikuun puolivälissä 2024 ja käsittelee sen raha-asiainvaliokunnassa ja valtioneuvoston yleisistunnossa huhtikuun loppupuolella.

4 Suunnitelman seuranta, arviointi ja tarkistaminen

Suunnitelman toteutumista seurataan asetettujen strategisten tavoitteiden ja niihin kytkettyjen avaintulosten ja niiden mittarien toteumia raportoimalla. Nämä on asetettu suunnitelman osiossa 2. Raportointi toteutetaan päivittämällä avaintulosten ja mittareiden toteumat hallituskauden puolivälissä sekä lopuksi. Tietojen keräämisestä vastaa alueellisen läsnäolon yhteistyöryhmän sihteeristö.

Alueellisen läsnäolon yhteistyöryhmä raportoi strategisten tavoitteiden toteutumisesta ja pitää yllä vuosittain päivitettävää tilannekuvaa valtion toimipaikkaverkoston ja asiointikanavien nykytilasta.

Hallituskauden puolivälissä alueellisen läsnäolon yhteistyöryhmä arvioi suunnitelman tarkistamistarvetta ja valmistelee mahdolliset ehdotukset suunnitelman tarkistamiseksi. Hallituskauden lopuksi alueellisen läsnäolon yhteistyöryhmä arvioi suunnitelman toteutumista arvioidaan kokonaisuutena.

Suunnitelman päivittämisen ja seurannan valtioneuvostokäsittelyt valmistellaan yhteiskunnan uudistumisen ministerityöryhmässä.